

N:o 99.

Af Herr Ola Andersson: Om ersättning åt för brott lagligen häktad person, hvilken sedermera befunnits oskyldig.

I vår brottmålslagstiftning hafva under tidernas lopp humanitetens fordringar allt mer och mer, om ock — såsom sig bort — med försigtighet, gjort sig gällande. Att detta sker med varsamhet, är fullkomligt i eulighet med min åsigt; det bör ske endast i jembredd med en stigande och — må vi alltid hafva det till ögonmärke — på moralisk grund hvilande, sann bildning. Men hvad har man gjort i denna riktning för den, hvilken träffas af både lidande och skymf — men är oskyldig; mot den som lagligen, d. v. s. på i lag medgifna grunder, blifvit häktad, men sedan befunnits fullkomligt oskyldig? Intet. Han släppes, och han har i sanning blifvit näpst, mången gång så, att märket ej då lätt utplånas.

Må man ej invända, att ett sådant beröfvande af friheten har sin grund och sitt berättigande i nödvändigheten att upprätthålla den allmänna rättssäkerheten, ty detta medgifver jag, men deraf följer ingalunda att, när samhället måst förbehålla sig en sådan rätt, och man genom ett begagnande deraf för allas, för samhällets nytta, gör en fullkomligt oskyldig person till offer, samhället ej är skyldigt gifva denne full upprättelse och ersättning. "Skall man betala en person för det han underkastar sig statens lagar", frågar man, "då vore det så godt att upphöra med att stifva lagar".

Både frågan och slutsatsen äro oriktiga. Samhället ålägger fastighetsägaren att till ett allmänt behof (således också för samhällets nytta, dess utveckling) afstå sin jord, sitt hus, vore detta honom aldrig så kärt; men huru gör man? Man ersätter honom antingen efter öfverenskommelse eller efter grunder, som tillförsäkra honom godtgörelse till den afträdda egendomens fulla värde.

Om nu samhället såsom sådant måste förbehålla sig att, under vissa omständigheter, beröfva en person ett annat slag af egendom, friheten, innan man ännu kunnat pröfva hans brottslighet, men det sedan klarligen visar sig, och hans domare äro öfvertygade derom, att han är oskyldig; skall man ej gifva honom upprättelse? Samhället kan det och bör det.

Man kan invända, att *häktningen* ej är en behandling af en person, *såsom brottslig*, och bör sålunda ej vara någon skymf. Men han häktas väl såsom *sannolikt brottslig*, och detta är nog ett kainsmärke som ej så lätt aftvas i många fall. En offentlig upprättelse må han hafva rätt att fordra, likasom äfven lämplig ersättning för den förlust han lidit, om han befinnes oskyldig, och detta utan afseende på om han förut varit straffad för brott eller ej. Det är nemligen ej mindre svårt för den, hvilken, stadd i bekymmer eller genom öfverilning, dukat under för frestelsen eller lidelsen, men som kanske endast i följd af en frivillig och ångerfull bekännelse en gång fått sin dom, som derefter *vill* göra sig värdig samhällets skydd och aktning, att blifva påtryckt en ytterligare stämpel, den han ej förtjenat, kanske till och med svårare för honom än för den, som förut ansetts oförvitlig. Jag vill ej tro, att man skall vara likgiltig eller motvillig för denna sak, därför att de, som blifva utsatte för denna behandling, vanligen tillhöra den ringare delen af befolkningen. Samhället måste fullgöra sin skyldighet mot individen och dertill hör att gifva upprättelse och ersättning åt den, mot hvilken det begått en orättvisa. Väl vet jag, att mången, som ej kan fällas, icke desto mindre är skyldig, och jag tilltror mig därför, så väl som af andra skäl, ej att kunna framlägga ett utarbetadt förslag till lagbestämmelse, helst jag trott att den i första hand ransakande domstolen, antingen genom formen i utslaget, eller på annat sätt, borde uttrycka graden af vissheten om den frikändes oskuld; äfvensom möjligen ett obetydligt anslag till Kongl. Maj:ts förfogande erfordras, hvadan jag endast föreslår:

att Riksdagen hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhåller, det Kongl. Maj:t täcktes tillse i hvad mån och på hvad sätt en lagligen häktad person, hvilken sedan tydligen befinnes oskyldig till det brott hvarför han blifvit häktad, må erhålla upprättelse och ersättning, samt derom till Riksdagen aflåta proposition.

Stockholm den 28 Januari 1875.

Ola Andersson.
